

سیستهمه‌کانی په‌خشی رادیۆ و ته‌له‌فریۆن

حه‌یبب که‌رکۆکی

قوتابی خویندنی بالآ - دکتۆرا
کۆلیژی راگه‌یاندن - زانکۆی به‌غدا

و / ریبوار که‌ریه

جوړی ویستگه‌کانی رادیۆ

1. ویستگه‌ باوه‌کانی رادیۆ :

ئهم ویستگانه شه‌پۆله‌کانی ناوه‌راست (medium wave) و شه‌پۆلی دیاریکراوی (530 - 1700KHz) به‌کار ده‌هینن و له‌ ناوه‌راستی سالانی نه‌وه‌ده‌کانی رابردوو به‌ر فراوانکراو بوو به‌ (1620

- 1700KHz)، له‌ ویلیه‌ته‌ یه‌کگرتوو‌ه‌کانی ئه‌مه‌ریکا دووری نیوان دوو ویستگه‌ (10KHz - 9KHz). له‌ ویلیه‌ته‌ یه‌کگرتوو‌ه‌کانی ئه‌م‌ریکا و ئه‌وروپادا شه‌پۆلی درییژی (long wave) و شه‌پۆلی کورتی (short waves) به‌کارده‌هینن و په‌خشه‌که‌ی ده‌گاته‌ ناوچه‌ دووره‌کان به‌لام ئهم سیستهمه‌ چه‌ند گرفت و که‌م و کوری هه‌یه‌ دیارترینیان :-

1. ئهم شه‌پۆلانه‌ ده‌که‌ونه‌ ژیر کاریگه‌ری که‌ش و هه‌وا به‌ تاییه‌تی هه‌وره‌ بروسکه‌ .
2. ئهم شه‌پۆلانه‌ به‌ هه‌مان شیوه‌ ده‌که‌ونه‌ ژیر کاریگه‌ری تیشکی خوړ له‌ کاتی رۆژدا مه‌ودای ناردنی په‌خش که‌م ده‌بیته‌وه‌.

2. ویستگه‌کانی رادیۆی (FM)

ئهم ویستگانه شه‌پۆله‌کانی میگاهیرتیز به‌کار دینن و شه‌پۆله‌کانی دیاریکراون له‌ نیوان (88 - 108 میگاهیرتیز) و ولاتی ژاپۆن شه‌پۆله‌کانی دیاریکراوی (76 - 90 میگاهیرتیز) به‌کار دینن. (ئاروین ئاتچ ئارمسترونگ) داهینه‌ری رادیۆی (FM) و له‌ سالانی سیه‌کانی سه‌ده‌ی

رابردوودا بۆ زالبوون به‌سه‌ر گرتی هانی هانی (تشویش) ئهم سیستهمه‌ی داهینا و به‌ گویره‌ی ئهم سیستهمه‌ دووری نیوان دوو ویستگه‌ له‌ جیاتی ئه‌وه‌ی (200KHz) (10KHz) و ئه‌مه‌ش ده‌بیته‌ هۆی ئه‌وه‌ی په‌خشی ویستگه‌کانی رادیۆ تیکه‌ل به‌ یه‌کتر نه‌بن و دهنگیکی سافی هه‌بیته‌. له‌ سه‌ره‌تای سالانی چله‌کاندا چه‌ند ویستگه‌یه‌کی رادیۆ له‌ ئه‌م‌ریکا ده‌ستیانکرد به‌ به‌کاره‌ینانی سیستهمه‌ی (FM) که‌ شه‌پۆله‌کانی له‌ نیوان (42 - 50KHz) بوو به‌لام هینده‌ی نه‌خایاند گوڤردا بۆ (88 - 108 KHz)، کۆمپانیایکانی به‌ره‌م هینانی ئامیری رادیۆ ده‌ستیانکرد به‌ سیستهمه‌ی وه‌رگرتنی شه‌پۆلی (FM) بۆیه‌ به‌ره‌مه‌کانیان تا سالانی شه‌سته‌کان ویستگه‌کانی رادیۆی (FM) ژماره‌یان که‌م بوو به‌لام له‌ سالانی هفتاکان و هه‌شتاکان ویستگه‌کانی رادیۆی (FM) ناوبانگی باشیان په‌یداکرد.

3. ویستگه‌کانی رادیۆی ژماره‌یی :

سه‌ره‌تا ویستگه‌کانی رادیۆی ژماره‌یی له‌ (به‌ریتانیا و ئه‌لمانیا) و پاشان له‌ ویلیه‌ته‌ یه‌کگرتوو‌ه‌کاندا ده‌رکه‌وتن، به‌لام به‌وه‌ هۆیه‌ی ئه‌و ویستگانه‌

تهله فزیوئن (سه ته لایت) به هه مان شیوه په خشی ویستگه کانی رادیوش وهرده گرگن.

سیستمه مه کانی په خشی تهله فزیوئن

1. تهله فزیوئی کبلی (Television cable):

تهله فزیوئی کبلی یه کیکه له سیستمه مه کانی تهله فزیوئن و له سایه ی پیشکه و تنی ته کنه لورژیای په خشی، پیشکه و تنی به رچاوی به خویه وه بینوه، نه مه سه ره پای پیشکه و تنی جوره کانی کبیل له روهی ناوه رپوک و زیادکردنی توانای بوه لگرتن و گواستنه وهی ناماژه کانی رادیو و تهله فزیوئن له یه ک کاتا و وهرگرتنی ناماژه کی زیاتر له (100) که نالی تهله فزیوئی و ویستگه ی رادیوی له یه ک کاتا و گه یاندنی ناماژه کانی دنگ و رنګ به روهی بوه بینر و گوگران. ته کنیکی نه م جوره په خشی تهله فزیوئن پشت به کبلی روه ناکی ده به ستیت بوه گه یاندنی په خشی که ی به مالان.

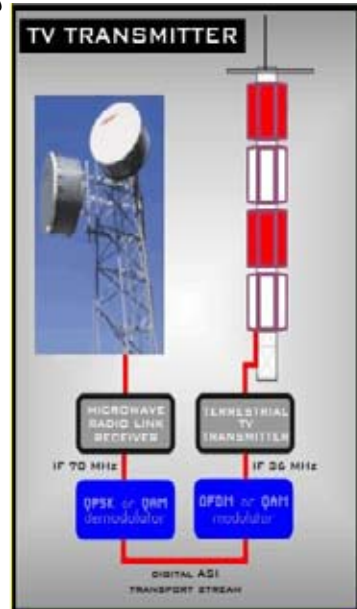
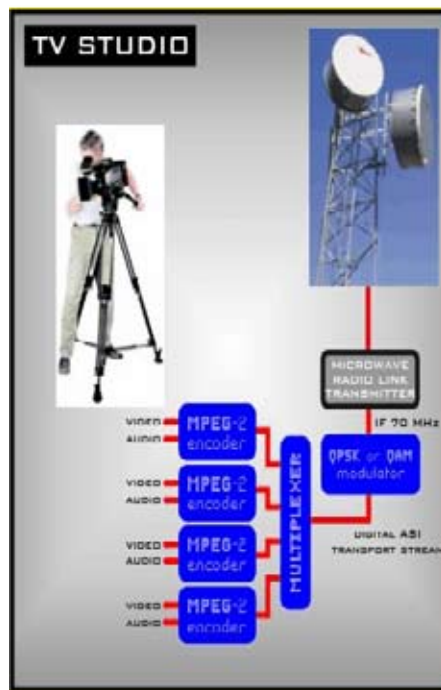
نه م سیستمه مه به شیوه یه کی به ربلاو نه مریکا و که نه دا و نه وروپا و روزه لاتی ناسیا و زور ولاتی دیکه شی گرتوته وه، وه کو ولاتانی نه مریکای باشور و نه فهریقیا و روزه لاتی ناوه راست. تا ئیستا زور گرفت هه ن بوونه ته کوسپ له به رده م بلاو بوونه وهی نه م سیستمه مه به شیوه یه کی خیرا و به رفراوان له وانه راکیشانی کبلی سه ره کی بوه ه مو و ولاتانی جیهان به تایه تی نه و ناوچانه ی دووره ده ستن

و ژماره ی دانیش توهانی که مه نه م هه ش به هوی گرانی نرخه که ی بویه زور له ولاتانی نه فهریقیا سیستمه می کبلی بیتله ی په پیره و ده کن و له م سیستمه مه دا له سه نته ری شاره کانا پیگه یه کی ناوه ندی ده ستنیشان ده کن و له ویوه به هوی کبلی روه ناکی په خشی تهله فزیوئن دابه ش ده کریت

پیوستان به ته کنیکی زور پیشکه و توه ژماره یان زور نه، به لام پیشبینی ده کریت له ده سالی داها تودا به شیوه یه کی به رفراوان نه م ویستگانه کاریان پیبکریت و له ماوه ی سالانی (2015 - 2020) نه م ویستگانه له هه موو جیهاندا به کار به یتریت.

4. ویستگه کانی رادیوی ناسمانی: نه م سیستمه مه په خشی رادیوی راسته و خوه له گه ل په خشی تهله فزیوئی له ریگای مانگه ده ستکرده کانه وه کاری پیبده کریت، مانگه ده ستکرده کانی تایه ت به گواستنه وهی په خشی رادیو و تهله فزیوئن هه یه په خشی نه م

ویستگانه ده گوازنه وه نامیره کانی وهرگرتنی په خشی

که نا له کانی

چيفره بکات که دهيه ويټ ته نها گه وره کان سه يري بکن.

3. بری کرځی وهرگير او له بينه ر به گوځيره ی ژماره ی نه و که نالانه ده بيټ که هه لیبژاردووه.

4 - ته له فزيوټی ژماره یی (TV. Digital)

سيستمه می په خشی ته له فزيوټی ژماره یی (Digital) پشت به سيستمه می دووانه ی (العد الثنائي 01) ده به ستيت و په خشی ناماژه کانی کاره بايين وله سر شيوه ی تری يه ک به دواي يه کن. سيستمه می په خشی راديو ته له فزيوټی ژماره یی له ريگه ی ناماژه ی ژماره ييه وه ده بيټ له جياتی ناماژه ی باو (التقليديه)، نه م سيستمه مش چهندين سوودی هيه له وانه وردی له ناردي ناماژه کاند که پشت ده به ستيت به (01)، نه م مش واده کات له يه ک کاتدا چهندين راديو ته له فزيوټی په خشی به رنامه کانيان بکن و له م سيستمه مه دا وينه و دهنگيکی روون دهگاته بينه ر.

لايه نه پوزه تيه کانی په خشی ژماره یی:

1. له کاتی دروستکردنيدا خه رجي که متری ده ويټ.
2. به ده سته که وتنی وينه يه کی روونتر.
3. رزگار بوون له ده ست گرتی نه و ناوچانه ی به هو ی هه لکه وته جوگرافيه که يان په خش لاوازه.
4. دانانی ميموری بو ته له فزيوټی ژماره یی به مه به ستي هه لگرتن (خزن) کردنی وينه ی وهرگير اووه.
5. سيستمه می په خش به سر ژاوه ژاودا زالده بيټ و دووچاری شيواندن نابيته وه.
6. ده کرا ببيته يارمه تيده ريک بو هيتانه کايه ی سيستمه میکی يه کگرتووی ته له فزيوټی له هه موو جيهاندا.

هه روه ها تايستا سي سيستمه می په خشی ته له فزيوټی

باو هه ن له جيهاندا که نه وانه ن:-

1. سيستمه می (DVB) نه وروپی.

و بو په خشی ويستگه کانی راديو په خشی بيته لی ياخود بلين راسته وخو په يره و ده کن.

به کاره يتانی کيل بو گواسته وه ی په خشی ته له فزيوټی بو سالی (1948) ده گه ريته وه، (جون هاوولاتي هکی نه مه ريکی بوو خاوه نی فرؤشگای فرؤشتنی ناميري ته له فزيوټی بوو، به هو ی گرانی نرخ دووچاری بي بازاری هاتبوو. پيشتر له که ناليکی ته له فزيوټی ناوخي کيلیکی بو ماله که ی خوی راکيشابو و تير به ليتی به کر ياره کانيدا هه رکه سيک ناميريکی ته له فزيوټی ليکريټ نه و کيلیکی بو ده گه يه نيته مال.

نه و ته له فزيوټی نه ی به هو ی کيل ه وه په خشی به رنامه کانيان ده کن له نه مريکا به سر دوو به ش دابه ش ده بن :-

1. که ناله بنه رته يه کان
2. که ناله نايابه کان
1. که ناله بنه رته يه کان زوربه ی که ناله کانی ته له فزيوټی له ريگه ی کيل ه وه به رنامه کانيان په خش ده کن و کومپانيای تايه تی هيه بو دابينکردنی خزمه تگوزاری ته له فزيوټی کيلی و هاوبه ش ياخود بينه ر به پنی ويستی خوی که ناله کان ده ستيشان ده کات جا وهرزش بيټ يا کومه لايه تی... هتد. له به رامبه ريشدا کرنيه که ی ديار يکراوه. به لام که ناله کانی ته له فزيوټی ناياب که نه وانيش له ريگه ی کيل ه وه به رنامه کانيان په خشه ده کن، پرؤگرامه کانيان چيفره کراون (مشفر) و بو بينینی به رنامه کان بينه ر ده بيټ کرځی زياتر بدات.

به خشی ته له فزيوټی نه کانی کيلی چنه لايه نيکی باشی هه يه بریتين له:

1. ناماژه کانی په خش به ريژه ی (20-10) قات باشترن له هی په خشی ته له فزيوټی نه کانی ترو دهنگ ورهنگ به شيوه يه کی روون دهگاته بينه ر.
2. ژووريکی کونترولی بو که ناله کانی ته له فزيوټی کيلی هيه، بينه ر ده توانيت ته نها نه و که نالانه هه لبريټ که سه يريان ده کات و نه و که نالانه

گه یاندن

هه لده بژیریت که مه به سستیته تی و دواي به سستیته وهی ئامیری ته له فزیۆن به کۆمپیوتهره وه بینهر ده توانیت له باره ی به رنامه کانه وه رای خۆی بدات و هه لیا نیه سته نگی نیت.

له م سیستمه مه دا پشت به تۆری کینلی سه ره کی ده به ستریت بۆ به شداری بینهر له به رنامه کانی دیالۆگ یا خود به رنامه جه ماوهریه کان. ئه م سیستمه مه چه ندين سوودی هه یه :-

1. بینهر له ریگه ی به سستیته وهی ته له فزیۆنه که ی به کۆمپیوتهره وه ده توانیت به شداریت له به رنامه کان و دهنگ بدات له باره ی گۆرانی و هه لسه نگاندنی له باره ی به رنامه که وه بۆ هه لسه وریته رانی که ناله کانی بنیتریت و له م ریگایه وه هه ست دهکات خاوه ن به شدارییه کی فعلیه.

2. بینهر ده توانی سه یری یاری تۆپی پی بکات له و گوشه یه ی خۆی هه لیده بژیریت.

3. بینهر خۆی ئه و به رنامه نه هه لده بژیریت که حه زبه سه یرکردنیان دهکات.

4. ئه و زنجیرانه ی په خشکراون و بینهر له کیسی چووه ده توانیت بیانگه رینیتته وه و سه یریان بکات.

5. بینهر خۆی کات دیاری دهکات بۆ سه یرکردنی بلاوکراره ی هه واله کان.

6. بینهر له ریگای ریکلامه کانه وه ده توانیت کاللا و کهل و په ل بکریت و زانیاری زیاتری ده ست بکه ویت له باره ی جۆر و تایبه تمه ندی کالاکان.

7. له و که نالانه ی هاو به شه، بینهر ده توانیت ئه رشیفه کانیان به سه ر بکاته وه و بزانیته چی تیدایه له فلیم و به رنامه و گۆرانی... هتد.

ویلایه ته یه کگرتووه کانی ئه مریکا له سالی (2005) هه کار به م سیستمه مه دهکات و هه رچه نده سه ره تا له بازنه یه کی به رته سه کدا بووه، به لام سالانی داها توو به رفراوان بوونیکه ی گه وره به خۆیه وه ده بینیت، ئیستا زۆربه ی که ناله کانی ته له فزیۆنی به ریتانیا و که نه دا و چه ندين ولاتی ئه وروپایی به م سیستمه مه کار ده که ن.

2. سیستمه می (ATSS) ئه مریکی.

3. سیستمه می (ASDP) ژاپۆنی.

سیستمه می په خشکی ژماره یی هه موو جیهانی یه کخست بۆ به کاره ی تانی سیستمه میکی هاو به شه بۆ په خشکی کاراو چالاک، که دهنگ و رهنگیکه ی روون دهگه یه نیتته بینهره له یه ک ناوچه دا ده کریت ژماره یه ک که نالی په خشکی به رنامه کانیان بکه ن به یی ئه وه ی په خشه کان تیکه ل ببن یا خود کار له یه کتر بکه ن.

3- په خشکی ته له فزیۆنی فره نایاب (High Definition TV)

سیستمه می ته له فزیۆنی فره نایاب به مانای ناردن ی ئاماژه کانی ته له فزیۆنی به و په یری روونی و ساف دیت و روونیه که ی دهگاته پله ی (99%) پێداویستییه کانی ئه م سیستمه مه بریتین له :-

1. کامیرای زۆر پیشکه و توو به ره م هینراو تایبه ت به م سیستمه مه.

2. ئامیری په خشکی زۆر پیشکه و توو تایبه ت به م سیستمه مه.

3. ئامیری ته له فزیۆنی پیشکه و توو بۆ وه رگرتنی ئاماژه کانی په خشکی ته له فزیۆنی فره نایاب.

4- ته له فزیۆنی کارلیکه ر (Interactive TV): ئه م سیستمه مه به نویتترین سیستمه دادهنریت له جیهاندا و بینهر به ویستی خۆی به رنامه و فلیم و زنجیره و گۆرانی و ریکلام و بلاوکراره ی

